

Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenepad 1
2595BG Den Haag

Datum: 25-9-2025
Onderwerp: Commissiedebat mbo

Onze ref.: 595530

Geacht Kamerlid,

Op woensdag 1 oktober vindt het Commissiedebat mbo plaats. In aanloop naar dit debat vragen wij uw aandacht voor drie urgente onderwerpen: de bekostiging in het mbo, de PDG-wetgeving en de Wet verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt (vaba).

Bekostiging mbo

De minister heeft een verkenning laten uitvoeren naar een mogelijke aanpassing van de bekostigingssystematiek in het mbo. Aanleiding zijn de dalende studentenaantallen in het mbo en de daaraan gekoppelde financiering. Opmerkelijk genoeg wordt in deze verkenning de wijze van bekostiging, de lumpsumfinanciering, niet ter discussie gesteld. De minister stelt zelfs dat 'de systematiek primair een lumpsummodel' dient te blijven.

Dat is opvallend, want juist de lumpsumfinanciering leidt tot perverse prikkels. Het aantal studenten en de hoeveelheid behaalde diploma's is namelijk bepalend voor de financiering. Dit doet af aan het belang van kwalitatief goed onderwijs met bevoegde en bekwame docenten. Het loont voor mbo-instellingen om zoveel mogelijk studenten binnen te halen, kleine opleidingen op te heffen en de inzet van onderwijspersoneel zo goedkoop mogelijk te houden. Dit uit zich in ongewenste concurrentie tussen mbo's, het verdwijnen van opleidingen en de inzet van (onbevoegde) en minder-bekwame docenten met tijdelijke contracten en lagere beloning. Bovendien ontbreekt in de lumpsum het zicht op of onderwijsgeld daadwerkelijk in de klas terechtkomt. Bevreemdend is dat in het funderend onderwijs juist wél de discussie wordt gevoerd over aanpassing van de lumpsum.

De AOb pleit dan ook voor hervorming van de lumpsumfinanciering. Concreet betekent dit:

- Oormerk de primaire arbeidsvoorwaarden in de lumpsum en bied langjarig geoormerkte bekostiging
- Maak minimumcriteria voor de ratio van bevoegde docenten in een onderwijsteam versus instructeurs en andere onderwijsondersteuners
- Creëer een schot in de middelen voor arbeidsvoorwaarden tussen onderwijsgevend en ondersteunende diensten/leg een deel van de besteding voor onderwijsgevend vast
- Maak van schalen de LB/LC één doorlopende schaal, met LD-schaal als expertfunctie. Stel percentages per schaal: LB, LC en LD
- Stel een minimum aan arbeidscontracten voor onbepaalde tijd vast en beperk externe inhuur onderwijsgevend personeel en maximeer deze.
- Geef de OR instemmingsrecht op de meerjarenbegroting.

Daarnaast constateert de AOb dat de stem van onderwijsgevend personeel in het mbo onvoldoende wordt gehoord. Er wordt nu vaak óver maar niet mét hen gesproken. Om die reden vraagt de AOb, naast bij de verdiepende analyses de lumpsumfinanciering ter discussie

te stellen, ook om een docententoets in te voeren. Onderwijsgevend personeel wordt dan vooraf geconsulteerd bij aanpassingen in landelijk beleid.

Aanpassing PDG-wetgeving

In het mbo kunnen zij-instromers docent worden via een PDG-traject. Dit traject wordt in de praktijk vaak niet toegepast zoals bedoeld, waardoor het niveau van de betreffende docenten onvoldoende geborgd is.

De wet schrijft voor dat kandidaten vier jaar relevante werkervaring moeten hebben in het vak dat zij willen geven. Het doel van het PDG-traject is om zo vakmensen binnen te halen om hun vak te onderwijzen. In de praktijk mogen deze docenten echter voor al het onderwijs ingezet worden waar het bevoegd gezag hen bekwaam in acht. Hierdoor mogen PDG-docenten ook vakken geven waarvoor zij geen vakinhoudelijke achtergrond hebben, zoals Nederlands of rekenen. Er zijn zelfs mbo-instellingen die alleen PDG-ers inzetten als docent, ook voor de basisvakken. Wij pleiten ervoor dat PDG-ers uitsluitend ingezet mogen worden binnen hun eigen vakgebied en dat basisvaardigheden alleen worden gegeven door daartoe opgeleide docenten.

Op dit moment is het de werkgever die de geschiktheidsverklaring afgeeft voor het zij-instroomtraject. Uit onderzoek van de Inspectie blijkt dat werkgevers vrij willekeurig zijn in het vaststellen van de geschiktheid: ze hanteren geen duidelijke beoordelingscriteria. Zo wordt het vereiste hbo-bachelorniveau voorafgaand slechts subjectief en nauwelijks controleerbaar getoetst. Ook wordt door werkgevers niet nagegaan of de kandidaat over voldoende taal- en rekenvaardigheid beschikt.

We pleiten ervoor dat, net als bij zij-instroomtrajecten in het po en vo, de lerarenopleiding de geschiktheid van PDG-ers toetst en de geschiktheidsverklaring afgeeft. Dit heeft civiel effect en maakt voor PDG-ers voortzetting bij een andere mbo-instellingen mogelijk. Maar belangrijker, zo kan objectief worden vastgesteld of een kandidaat binnen 2 jaar aan de pedagogisch-didactische bekwaamheidseisen kan voldoen en over hbo-denken- en werkniveau beschikt. Alleen dan is het verantwoord dat een zij-instromer direct voor de klas staat.

Wet vaba

Elke mbo-student verdient een volwaardig aantal lesuren van een bevoegde docent. De voorgestelde Wet verbetering aansluiting beroepsonderwijs-arbeidsmarkt (vaba) verlaagt de urennorm begeleide onderwijstijd echter van 600 naar 500 uur.

Minder uren betekent: minder begeleiding, minder lessen van bevoegde en bekwame docenten en een prikkel om onderwijs goedkoper te organiseren zonder docenten. In tijden van tekorten klinkt dit misschien aantrekkelijk, maar het is desastreus voor de kwaliteit van het onderwijs.

Wij vragen u daarom met klem: stem niet in met het verlagen van de urennorm. Goede begeleiding door bekwaam onderwijspersoneel is essentieel voor goed mbo-onderwijs.

Met vriendelijke groet,

Henrik de Moel
Algemene Onderwijsbond